

Pastva suchých trávníků v CHKO Český kras

Autoři:

Hana Mayerová, Tomáš Tichý, Petr Heřman, Kateřina Čiháková a Zuzana Münzbergová

Lokalita:

Český kras - Zlatý kůň, Šanův kout, Pání hora

Období sledování:

2005 - 2011

Souhrn:

Vliv rotační nátlakové pastvy ovcí a koz v oplůtcích na cévnaté rostliny a bezobratlé byl sledován na třech lokalitách v Českém krasu v období 2005 - 2011. Pastevní management obnovený na sledovaných lokalitách prokazatelně přispívá k zachování suchých trávníků a udržení vysoké druhové bohatosti stejně jako k obnově žádoucího stavu společenstev a zvyšování diverzity pomocí zvyšování heterogenity mikrostanovišť

na malé škále. Jedná se tedy o vhodný způsob managementu těchto lokalit, a to i co se týče zvolené intenzity pastvy. Z metodického hlediska je podstatné zjištění, že dynamiku vegetace i početnosti bezobratlých výrazně ovlivňovala meziroční variabilita a že tedy doposud nebylo možné vyslovit hodnověrné závěry dříve – po třech letech monitoringu nebyl vliv pastvy statisticky průkazný.

Metodika:

2005(2006)–2011: rotační nátlaková pastva (Mládek et al. 2006, Pavlů et al. 2003) v elektrických oplůtcích smíšeným stádem ovcí a koz (poměr zhruba 3 : 1) v období od dubna do října; stádo o celkové počtu zhruba 100–130 kusů na lokalitu; přítomnost koz je důležitá pro omezování dřevin a spásání i vyšších travin ve stadiu kvetení (metání). Na každé lokalitě stádo strávilo několik týdnů jednou nebo dvakrát během sezóny, oplůtky se přesouvaly po lokalitě každých 2–7 dní v okamžiku silného spasení porostu, zátěž se měnila během sezóny podle přírůstu biomasy. Během pastvy se ponechávaly nepasené pásy pro reprodukci rostlin a bezobratlých s proměnlivým umístěním mezi jednotlivými cykly pastvy. Před zavedením pastvy byly založeny trvalé plochy (1 × 1 m) pro monitoring vegetace. Plochy jsou vždy v páru pasená a kontrolní, chráněná klecí před okusem; na lokalitách Pání hora a Zlatý kůň bylo sledováno vždy 8 párů ploch, na lokalitě Šanův kout 11 párů. Na těchto plochách byla každý rok před započítáním pastvy zaznamenávána procentická pokryvnost jednotlivých druhů. Monitoring bezobratlých probíhal na modelové skupině motýlů; v případě denních druhů transektovým sčítáním (Heřman & Vrabc 2010), v případě druhů aktivních v noci především lákáním na světelné zdroje v pevně stanovených pozorovacích bodech (data doposud nezpracována); doplňkově též dalšími metodami – lákáním na vnadidlo nebo syntetické feromony a sledováním vývojových stadií. Pro dlouhodobý monitoring stavu populací vzhledem k pastevnímu managementu na lokalitách byly prioritně vybrány indikační druhy splňující předpoklady jednoznačné vazby na dané biotopy, metodicky dobře monitorovatelné a regionálně ochránářsky významné: okáč metlicový (*Hipparchia semele*), který má v území patrně početně nejsilnější populace v ČR, soumráček proskurníkový (*Pyrgus carthami*), lišejníkovec šedavý (*Paidia rica*) a osenice belopásná (*Euxoa vitta*).

Výsledky:

Po šesti letech managementu je statisticky průkazný vliv pastvy na počet druhů vyšších rostlin i na druhové složení trvalých ploch. Počet druhů je vyšší na pasených plochách na všech třech lokalitách. Nejvýraznější je přitom nárůst počtu druhů na pasených plochách na lokalitě Šanův kout, která je ze všech tří lokalit druhově nejchudší. Na sledovaných plochách bylo v sezónách 2005–2011 zjištěno celkem 62 druhů denních motýlů.

Necelá třetina z nich (18 druhů, tj. 29 %) je ochranný významná, tj. zahrnuje druhy podléhající legislativní ochraně nebo zařazené do červeného seznamu.

Vliv pastevního managementu je v krátkodobém horizontu pouze jedním z faktorů ovlivňujících pozorovanou diverzitu, kde je patrný výkyv druhu v roce 2010, způsobený především deštivým počasím).

Diskuze:

Vegetace pasených a nepasených ploch se od započetí managementu v roce 2005 vyvíjí průkazně rozdílně. Rozdíl mezi pasenými a nepasenými plochami je nejlépe vidět na reakci jednotlivých druhů na pastvu. Na pasených plochách se daří typickým stepním druhům, jejichž společnými znaky jsou nižší vzrůst, trsnatost či tvorba přizemní listové růžice; často se jedná o druhy jednoleté. Jsou to např. ostřice

nízká (*Carex humilis*), kostřava walliská (*Festuca valesiaca*), mochna písčinná (*Potentilla arenaria*), hlaváč žlutavý (*Scabiosa ochroleuca*),

písčinnice douškolistá (*Arenaria serpyllifolia* agg.), šalvěj luční (*Salvia pratensis*), huseník chlupatý (*Arabis hirsuta*), penízek prorostlý (*Thlaspi*

perfoliatum), mateřídouška vejčitá (*Thymus pulegioides*) a rozrazil časný (*Veronica praecox*). Naproti tomu na plochách kontrolních

se lépe daří konkurenčně silnějším druhům zapojenějším trávníků. V této skupině se vyskytuje více travin a bylin s vyšším vzrůstem, např. vousatka prstnatá (*Bothriochloa ischaemum*), pýchava vápnomilná (*Sesleria caerulea*), válečka praporitá (*Brachypodium pinnatum*), chřastavec rolní (*Knautia arvensis*), sveřep vzprímený (*Bromus erectus*), pelyněk ladní (*Artemisia campestris*), čistec přímý (*Stachys recta*) či ožanka kalamandra (*Teucrium chamaedrys*). Také sem patří několik druhů z čeledi bobovitých (*Fabaceae*), které jsou často zvířaty přednostně spásány, což zhoršuje jejich přežívání na pasených plochách, např. štírovník růžkatý (*Lotus corniculatus*) nebo čičorka pestrá (*Securigera varia*).

Extenzivní mozaikovitá pastva jako ideální způsob managementu vyhovuje dle známých biotopových nároku téměř polovině zjištěných

druhů (29 druhů, tj. 46,8 %), a je tak jedním z optimálních prostředků k zachování, případně posílení, jejich populací na lokalitách. Např.

soumračník žlutoskvrný (*Thymelicus acteon*) zvýšil v sezóně 2011 svou četnost na území NPP Zlatý kun z ojedinělého nálezu v sezóně

2009 (jeden exemplář) na devět pozorovaných kusů v sezóně 2011.

Závěr:

Pastevní management obnovený na sledovaných lokalitách prokazatelně přispívá k zachování suchých trávníků a udržení vysoké druhové

bohatosti stejně jako k obnově žádoucího stavu společenstev a zvyšování diverzity pomocí zvyšování heterogenity mikrostanovišť

na malé škále. Jedná se tedy o vhodný způsob managementu těchto lokalit, a to i co se týče zvolené intenzity pastvy – jak poukazuje řada

studií, nevhodně zvolená intenzita pastvy by na tomto typu stanovišť mohla vést k poklesu druhové bohatosti. Z metodického hlediska je podstatné zjištění, že dynamiku vegetace výrazně ovlivňovala meziroční variabilita a že tedy doposud nebylo možné vyslovit hodnověrné závěry dříve – po třech letech monitoringu nebyl vliv pastvy statisticky průkazný.

Meziroční variabilita se projevuje i v případě denních motýlů v pozorovaném nárůstu počtu zachycených druhů mezi výchozí a dosud

poslední sezónou monitoringu. Hodnocení odezvy na pastevní management oproti rostlinám je zde méně průkazné i z důvodu např.

mobility dospělců, zpožděné odezvy na výskyt živné rostliny na lokalitě aj. Vzhledem k vyrovnané či v některých případech vzestupné

abundanci indikačních druhů během sledovaného období však lze konstatovat pozitivní vliv vhodně nastaveného pastevního managementu,

jehož významnější projev lze očekávat v rámci delší časové řady.

Grafické přílohy: [ceskykras1.jpg](#) [1]

 [ceskykras2.jpg](#) [2]

 [ceskykras3.jpg](#) [3]

 [ceskykras4.jpg](#) [4]

 [ceskykras5.jpg](#) [5]

 [ceskykras6.jpg](#) [6]

 [ceskykras7.jpg](#) [7]

Zadal: Jiří Pokorný

URL zdroje: <https://forumochranyprirody.cz/pastva-suchych-travniku-v-chko-cesky-kras>

Odkazy:

[1] <https://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/ceskykras1.jpg>

[2] <https://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/ceskykras2.jpg>

[3] <https://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/ceskykras3.jpg>

[4] <https://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/ceskykras4.jpg>

[5] <https://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/ceskykras5.jpg>

[6] <https://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/ceskykras6.jpg>

[7] <https://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/ceskykras7.jpg>